

Αθήνα, 28 Μαρτίου 2012

Σωματείο Υποστήριξης Διεμφυλικών
(Αρ. Αποφ. Πρωτ. 7646/2010 - Αρ. Μητρ. Περιφ. Αττ. 19388)
<http://www.transgender-association.gr/>
transgender.support.association@gmail.com

Θέμα: «Συνεργασία του Σ.Υ.Δ. με τον Συνήγορο του Πολίτη.»

Υπόψιν κυρίας Μαρίας Καραγιώργου.

Το Σωματείο Υποστήριξης Διεμφυλικών (Σ.Υ.Δ.), δραστηριοποιείται από τον Μάρτιο του 2010 στην κατεύθυνση της υποστήριξης των δικαιωμάτων των διεμφυλικών ατόμων (παρενδυτικών, τραβεστί, τρανσέξουαλ, διαφυλικών, ίντερσεξ/μεσοφυλικών).

Απευθυνόμαστε σε εσάς ως φορέα – ανεξάρτητη αρχή, για την προώθηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης και κατά των διακρίσεων.

Τα διεμφυλικά άτομα, βρίσκονται αντιμέτωπα με τις διακρίσεις και τη μισαλλοξία σε όλο το φάσμα της καθημερινή ζωής, και αποτελούν από το φάσμα των lgbt (λεσβίων, ομοφυλόφιλων, αμφί, διεμφυλικών), την πιο περιθωριοποιημένη υποομάδα, σύμφωνα με όλες τις πρόσφατες εκθέσεις τόσο του Επιτρόπου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης, Thomas Hammarberg, όσο και του Ινστιτούτου για τα Θεμελιώδη Ανθρώπινα Δικαιώματα (FRA).

Συγκεκριμένα ο Επίτροπος Hammarberg αναφέρει:

Η κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των διεμφυλικών ατόμων σε μεγάλο βαθμό περιφρονείται, δεν δεικνύεται το ενδιαφέρον, παρ' όλο που τα προβλήματά τους είναι πολύ σοβαρά και συναντώνται μόνο σ' αυτή την ομάδα. Τα διεμφυλικά άτομα αντιμετωπίζουν στο μέγιστο διακρίσεις, μισαλλοδοξία και απερίφραστη βία. Τα βασικά τους ανθρώπινα δικαιώματα καταστρατηγούνται, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος στη ζωή, του δικαιώματος στην φυσική τους ακεραιότητα και αξιοπρέπεια, του δικαιώματος στην υγεία.

Πρωτού σας αναλύσουμε τα θεμελιώδη προβλήματα καταστρατήγησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων για τα διεμφυλικά άτομα, επιτρέψτε μας να κάνουμε μία

πρώτη παρατήρηση που αφορά καίρια και άμεσα τον τρόπο που ο Συνήγορος του Πολίτη ως θεσμός θέτει τα αίτια των διακρίσεων.

Συγκεκριμένα, ως αιτίες/έδαφος διάκρισης αναφέρονται: η ηλικία, η καταγωγή, ο σεξουαλικός προσανατολισμός, οι θρησκευτικές ή άλλες πεποιθήσεις, κατάσταση υγείας ή αναπηρίας. Δεν αναφέρεται όμως ως έδαφος διάκρισης, οι διακρίσεις για λόγους ταυτότητας κοινωνικού φύλου, ενώ σε καμία από τις προηγούμενες κατηγορίες για τις οποίες ο Συνήγορος του Πολίτη λαμβάνει καταγγελίες για διακρίσεις, δεν συμπεριλαμβάνεται η ταυτότητα φύλου.

Σε Ευρωπαϊκό, και διεθνές επίπεδο, είναι πάγια τακτική, η σαφής αναφορά της ταυτότητας κοινωνικού φύλου (gender identity), ξεχωριστά ως έδαφος διακρίσεων. Μάλιστα, επειδή σε πολλές χώρες, γίνεται το λάθος, να συγχέεται ο σεξουαλικός προσανατολισμός με την ταυτότητα/έκφραση φύλου (διεμφυλικότητα), ο ίδιος ο Επίτροπος Hammarberg, τονίζει:

Για να μπορέσουμε να καταλάβουμε την έννοια της ταυτότητας φύλου, είναι σημαντικό να διαχωρίσουμε τις έννοιες του γεννητήσιου φύλου (sex) από το κοινωνικό φύλο (gender). Το γεννητήσιο φύλο, αναφέρεται στο βιολογικό μας φύλο, στην διαφορά μεταξύ άντρα και γυναίκας, το κοινωνικό φύλο στην κοινωνική διάσταση της διαφοράς των φύλων, συμπληρωματικά με το βιολογικό φύλο. Ο όρος «ταυτότητα φύλου» μας προσφέρει την δυνατότητα να καταλάβουμε ότι το φύλο με το οποίο καταγράφεται ένα νήπιο στη γέννησή του ενδέχεται να μην αντιστοιχεί με την κοινωνική έκφραση του φύλου του όταν αυτό μεγαλώνει. Αναφέρεται δηλαδή στην ατομική και εσωτερική εμπειρία του φύλου, η οποία μπορεί να μην βρίσκεται σε ευθεία αντιστοιχία με το φύλο που γεννιέται και εσωκλείει την προσωπική αίσθηση του σώματος και του φύλου (δηλ. «έκφραση φύλου») και τούτο μπορεί να εκφραστεί στο ντύσιμο, τον τρόπο ομιλίας, τους τρόπους συμπεριφοράς. Τόσο η έννοια της ταυτότητας φύλου, όσο και η μορφή της έκφρασης φύλου στην καθημερινότητα είναι σημαντικά στοιχεία για την κατανόηση των προβλημάτων, όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα, που αντιμετωπίζουν τα διεμφυλικά άτομα. Τα νομικά πλαίσια συχνά στο Συμβούλιο της Ευρώπης, αλλά και σε χώρες μέλη, δυστυχώς κατηγοριοποιούν την ταυτότητα φύλου, μαζί με τον σεξουαλικό προσανατολισμό, κάτι το οποίο δεν είναι σωστό, **καθώς η ταυτότητα φύλου και ο σεξουαλικός προσανατολισμός είναι δύο εντελώς διαφορετικά θέματα.**

Συνεπώς, η ταυτότητα φύλου, αφενός μεν δεν περιέχεται σε καμία από τις προηγούμενες κατηγορίες που αναφέρονται, αφετέρου, δεν μπορεί να συγχέεται με καμία εξ αυτών, και, κυρίως, είναι απαραίτητη η αναφορά της, καθώς όπως τονίζεται στην έκθεση του Επιτρόπου: «Τα διεμφυλικά άτομα αντιμετωπίζουν στο μέγιστο διακρίσεις, μισαλλοδοξία».

Επομένως, μία πρώτη πρόταση προς εσάς, ως φορέα – ανεξάρτητη αρχή για την εφαρμογή της ίσης μεταχείρισης, είναι κατ' αρχήν η αναφορά της ταυτότητας

κοινωνικού φύλου, στις κατηγορίες διακρίσεων, σε πλήρη συμφωνία με όσα αναφέρει ο Επίτροπος για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, Hammarberg.

Επίσης, θα θεωρούσαμε ιδιαίτερα θετική την συμβολή σας, εάν ως σχετική ανεξάρτητη αρχή, στις εκθέσεις σας θέτετε προς το αρμόδιο υπουργείο την ανάγκη της αναθεώρησης του σχετικού νόμου (3304/2005) ώστε να αναφέρεται ρητώς η ταυτότητα κοινωνικού φύλου ως έδαφος που πρέπει να απαγορεύονται οι διακρίσεις.

Σε δεύτερο επίπεδο, επιτρέψτε μας να κάνουμε μία γενική αναφορά των πεδίων που τα διεμφυλικά άτομα αντιμετωπίζουν διακρίσεις, και στη συνέχεια θα αναφερθούμε σε συγκεκριμένα περιστατικά.

- **Αδυναμία εύρεσης στέγης.** Τα διεμφυλικά άτομα, πολλές φορές αντιμετωπίζουν πρόβλημα στην εύρεση στέγης. Έχουν περιέλθει στην αντίληψή μας, περιστατικά διεμφυλικών ατόμων, που αναζητούν στέγη, και οι ιδιοκτήτες όταν αντιλαμβάνονται την ταυτότητά τους, δεν τους ενοικιάζουν οικία.

- **Αδυναμία εύρεσης εργασίας.** Η πλειοψηφία των διεμφυλικών ατόμων είναι αποκλεισμένα από τον χώρο εργασίας, και ιδιαίτερα οι διεμφυλικές γυναίκες αναγκάζονται να εξασκούν –εν τοις πράγμασι– καταναγκαστική πορνεία, μην έχοντας άλλους πόρους επιβίωσης.

- **Δυσκολίες ταυτοποίησης λόγω ταυτότητας.** Εδώ αναφερόμαστε ειδικά στα διεμφυλικά άτομα που δεν έχουν κάνει μη αναστρέψιμη επέμβαση επαναπροσδιορισμού φύλου και συνεπώς δεν έχουν τη δυνατότητα αλλαγής των εγγράφων τους. Επομένως υπάρχει σαφής ασυμφωνία εξωτερικών χαρακτηριστικών, με το φύλο που ανακύπτει από την ταυτότητα του ατόμου. Έχουν υπάρξει καταγγελίες ατόμων, που έχουν χλευαστεί σε δημόσιες ή άλλες υπηρεσίες, όταν το άτομο επέδειξε την ταυτότητά του που δεν βρισκόταν σε συμφωνία με την εξωτερική εμφάνιση. Πέραν των χλευασμών, παρενοχλήσεις ή ακόμη και άρνηση παροχής υπηρεσιών. Αυτό αποτελεί ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα διεμφυλικά άτομα που δεν έχουν κάνει επέμβαση επαναπροσδιορισμού και είναι ένα από τα πάγια αιτήματα της κοινότητας των διεμφυλικών: η δυνατότητα αλλαγής των εγγράφων.

- **Προβλήματα πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας και ασφάλισης.** Ένα πρώτο θέμα είναι η πρόσβαση στις υπηρεσίες που αφορούν τον επαναπροσδιορισμό του φύλου (είτε μιλάμε για μη αναστρέψιμο, είτε για μερικό), αλλά και η ασφαλιστική κάλυψη από όλα τα ταμεία, σε συμφωνία με την υπόθ. van Kück v. Germany (Application no. 35968/97 του ΕΔΑΔ. Ένα δεύτερο είναι η έλλειψη επαρκώς καταρτισμένου προσωπικού τόσο στο ζήτημα της ψυχικής υγείας, όσο και της ίδιας της διαδικασίας επαναπροσδιορισμού. Ένα επίσης σοβαρό θέμα προκύπτει από το προαναφερθέν των δυσκολιών ταυτοποίησης.

Σας σκιαγραφήσαμε εν τάχει κάποιους από τους θεμελιώδεις τομείς που τα διεμφυλικά άτομα βρίσκονται αντιμέτωπα με τις διακρίσεις. Προχωρούμε πιο συγκεκριμένα.

1. Έχει περιέλθει στην αντίληψή μας, καταγγελία που είχε γίνει στον Συνήγορο του Πολίτη, της XXX

2. Σχετικά με το πρόβλημα που σας προαναφέρθη, της αδυναμίας των διεμφυλικών ατόμων να έχουν πλήρη και επαρκή πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας, σας επισυνάπτουμε υπόθεση ατόμου XXX.

Σας αναφέραμε δύο περιπτώσεις που έχουν περιέλθει και στη δική σας αντίληψη, όμως είναι πολλές οι περιπτώσεις παραβίασης των δικαιωμάτων των διεμφυλικών ατόμων, πλην όμως δυστυχώς είναι πολύ λίγες οι φορές που γίνονται επίσημες καταγγελίες.

Επιπλέον, θα πρέπει να σας αναφέρουμε, περιστατικά που έχουν ενταθεί λόγω της οικονομικής κρίσης που τα διεμφυλικά άτομα έχει επηρεάσει επιπλέον ως ευάλωτη κοινωνική ομάδα. Αφενός έχουμε τεράστιο πρόβλημα διεμφυλικών ατόμων που αδυνατούν να επιβιώσουν, αφετέρου έχουν υπάρξει κρούσματα αυτοκτονιών ή ακόμη και θανάτου από υποσιτισμό. Ακόμη δέ, μας έχει καταγγελθεί περιστατικό διεμφυλικό άτομο που σιτίζεται σε συσσίτια, και ακόμη κι εκεί αντιμετώπισε τον χλευασμό και αναγκάστηκε και έφυγε. Αντιλαμβάνεστε ότι το πλέγμα διακρίσεων και οικονομικής κρίσης, κάνει το πρόβλημα ακόμη πιο δύσκολα αντιμετωπίσιμο, σχεδόν εκρηκτικό.

Εμείς ως Σωματείο, προσπαθούμε να πείθουμε τα μέλη μας, να κάνουν επίσημα καταγγελίες, ώστε να βοηθείται με αυτόν τον τρόπο να γίνεται και αποτελεσματική η παρέμβαση του Συνήγορου, πλην όμως, δεν θα πρέπει να διαφεύγει της αντίληψής σας, ότι πολλές φορές οι αδύναμες/ευάλωτες ομάδες, κρατούν ως άμυνά τους τη μη δημοσιοποίηση των προβλημάτων τους πιστεύοντας –λανθασμένα ασφαλώς– ότι κρατώντας το αφανές προστατεύονται.

Προς αυτήν την κατεύθυνση εμείς εργαζόμαστε να σπάσει το τείχος σιωπής, να υπάρχουν επίσημες καταγγελίες που θα τύχουν της προσοχής σας. Πέραν όμως αυτού, υπάρχουν αξιοσημείωτες πρωτοβουλίες Συνηγόρων του Πολίτη σε άλλες χώρες, όπως στην Ισπανία του Βάσκου Συνήγορου του Πολίτη που με εκθέσεις του, πέραν των συγκεκριμένων καταγγελιών, ή όπως στην Κύπρο που ο αρμόδιος Συνήγορος έκανε ειδική έκθεση για το δικαίωμα των ΛΟΑΔ στην νομική αναγνώριση των σχέσεών τους.

Έτσι λοιπόν, είναι απαραίτητη η ανάληψη πρωτοβουλιών, αφού υπάρχει το οπλοστάσιο του Συνήγορου του Πολίτη που έχει εκ του νόμου αρμοδιότητα για αντεπάγγελτες έρευνες, χωρίς δηλαδή να υπάρχει προϋπόθεση υποβολής αναφοράς από θιγόμενο, και είναι σημαντικό ο Συνήγορος να εξασκήσει αυτό το δικαίωμα, ειδικά στην περίπτωση των διεμφυλικών ατόμων που είναι από τις πλέον περιθωριοποιημένες ομάδες που αντιμετωπίζουν στο μέγιστο βαθμό τις διακρίσεις.

Επιτρέψτε μας επίσης να σας επισημάνουμε ότι στον Κύκλο Ισότητας των Φύλων (σελ. 139-155, εκθ. 2010), οι διεμφυλικοί δεν αναφέρονται καθόλου, παρά την σχετική σύσταση της επιτροπής του ΟΗΕ (CEDAW, <http://www.womenlobby.org/spip.php?article712>) που αναφέρει ρητώς ότι η Σύμβαση για τα

Δικαιώματα των Γυναικών α ότι οι διατάξεις της πρέπει να εφαρμόζονται και προς την κατεύθυνση της απάλειψης των διακρίσεων λόγω και ταυτότητας φύλου.

Θεωρούμε λοιπόν, ότι θα πρέπει ο Συνήγορος του Πολίτη, πέραν των καταγγελιών, να ενεργοποιήσει την δυνατότητα αυτεπάγγελτης δράσης, ειδικά αφού αρμόδιοι φορείς όπως το Σωματείο μας, επισημαίνει ότι τα διεμφυλικά άτομα βρίσκονται ορισμένες φορές σε οριακά σημεία.

Εμείς είμαστε πάντα στη διάθεσή σας, και ελπίζουμε σε κάθε δυνατή συνεργασία στην κατεύθυνση της προώθησης της ίσης μεταχείρισης **και για λόγους ταυτότητας φύλου.**

Με εκτίμηση,

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

<http://www.transgender-association.gr/>
transgender.support.association@gmail.com